

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

Liber Secundus, Siue Exempla, In Septem Capitalium Vitiarum
Detestationem, Per Quadragesimam, Anno M. DC. XLVI. narrata

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1650

§. 19. Exemplum odij inueterati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48186](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48186)

& quietum? Quis autem spiritus requiescat super odia nutrientem, & alta mente iras vindictasque meditantem, in exemplo memorabili perpendite, atque intelligite, quàm prope hæc ira accedat ad illum de quo dicitur: *Va terra & mari, quia descendit diabolus ad vos, Apoc. 12. 12. habens iram magnam*: magnam duratione; à condito enim orbe generi humano iratus est: magnam voluntate; quidquid enim mali inferre potest, conatur inferre: magnam damnis & effectu; nocuit enim toti humanæ genti, & corpori pariter atque animæ graues plagas inflixit. Hanc odiosam iram qui imitantur, reos esse iudicio sequens historia docet.

Curiosus Iuriconsultus, author viris Principibus, de multatectione historica, acceptus: heterodoxæ quidem fidei, sed malorum facinorum non indiligens, nec semper maleuolus narrator, Philippus Camerarius recenset, cum Româ, per Picenum, iter unâ cum alijs faceret, transeundum sibi fuisse, per oppidum, quod hodie Terni nomen habet, veteribus *Interamna Umbria* est appellatum; situm in valle amœnissima & fertilissima, velut inter ramos *Naris* fluij. Municipium vetus Romani populi fuisse, plures antiquæ marmorum inscriptiones demonstrant; cuius Cicero, Liuius, Plinius, & alij meminerunt. Quippe aliam quoque Interamnam, ad Lirim fluium, in Latio, coloniâ Romanorum olim fuisse, eamque veteres Interamnam Lirinam appellasse, ad discrimen municipij, in Umbria, eiusdem nominis cum illa prius dictâ, Pighius annotauit. Igitur in ingressu Interamnæ illius, supra oppidi portam, in excelsa turri, ait se author ille. conspexisse tabulam, in qua affixi erant, ut quidem è terra procul cernentibus primo intuitu videbatur, complures vespertiliones. Prodest ignota loca peragrantibus, sciscitari frequenter: multa enim resciant interrogantes, quæ taciturni præterirent. Itaque cum etiam huic authori insolitum esset, ambigeretque, quid in tam conspicuo loco, atque in tabula illa oculorum curiositati proponeretur, quidam exposuit tragicum facinus, quod paulo antè eum diem, contigisset. Fuerunt, inquit, in hoc oppido, duæ prænobiles primariæque familiæ, ambæ, ut sanguine præstantes, ita altos etiam spiritu gerebant; & animos illis addebant opes: nam & diuitijs, & rerum omnium abundantia potentes erant, Ut ergo facile, inter eminentes, æmulatio, lites, innumeraque

XIX.

EXEMPLVM
ODII INVENTE
RATI.Philipp. Ca-
merar. in
operis horar.
succisus.

Cent. 1, c. 84.

meræque causæ suspitionum atque odiorum existunt, ita longo tempore, hæ duæ familiæ capitales inimicitias inter se exercuere. Grauißima est & plus quàm plumbea ira in æternum odium degenerans, quæ neque moritur quidem cum irascente, sed etiam posteros, vt Hannibalem parens, adiurat, vt nunquam velint ignoscere. Itaque per multas iam ætates duæ domus istæ inter se se collidebantur, odiumque factum est hæreditarium; neque jam adultis oblatum, sed ingeneratum nascituris; & ne flaccesceret, assiduo partium sanguine irrigatum. Multis enim hic affectus subiecit, cultrum victimis. Rarò mensis exijt, quin, ex vna alteræue parte, aut vulnera, aut funera numerarentur. Plurimi quotannis vtrinque interfecti, plurimi cicatricibus sædati velut stigmatè aduersariorum notati fuerunt. Nemo, sine armis, in publicum processit: nemo ex illa gente hilaris domum rediit, nisi qui rediret cum triumpho, quòd aliquem sauciasset, aut mactasset. Tantus est iræ ignis, vt etiam sæpe sanguine ipso non possit extinguì. Quare non satis erat, tot hostias singillatim cecidisse: hecatombas sitiebant: stirpem totam vel agminatim extinguere aduersariorum, vel eaturuatim suam prodigere gestiebant. Audite, quanta in incendia erumpat furor, dum gignit, in scintilla non extinctus. Altera harum familiarum vindictà flagrans, conuiuij, an alterius negotij titulo, conuenit in vnã domum. Ibi, inimicitiarum commemorata diuertitate, ac cædibus vtrinque factis, ordine recensitis; multis etiam, pro animi impetu, narratione auctis, nouis ignibus omnes exæstuarunt, atque in medium consultarunt: An non tandem compendium fieri posset odiorum? Quid, inquiebant, proficimus, si per insidias singulos venamur? quid iuuat, vnum è medio tollere, dum interea decem subnascuntur? Et quando tandem, hoc pacto, stirps tota à nobis eradicabitur? Non satis, immo nimis tardè irascitur, qui vindictam transmittit ad nepotes. Per sicarios quoque res lentè geritur. Qui vno conflictu animoso totas messes possent facere, magnum quid se fecisse putant, si dicantur, vnum è medio sustulisse. Audeamus aliquid animo dignum generoso. Manus iungamus. duplex splendor erit, si purpuream prætextam sanguine aspergamus. Nemo suis desiderijs meliùs satisfacit, quàm per se ipsum, Si primis hostijs non litabimus, nos ipsi hostiæ succidamur erimus.

erimus. Inulti non cademus, morientibus solatio erit, saltem ex hostibus etiam non paucos nobiscum occubuisse. Sint alij vindicandi modi, pessimus ijs, quos oderis, optimus tibi est, si verè odisti. Esto, periculum immineat, contemnendum est. Nunquam aliquid egregium audet, qui periculum timet. Maius est facinus, quod pluris constat. *Pigrum, quin immo iners videtur, sudore acquirere quod possis sanguine parare.* Ita animis incensis, statuerunt, vna vice, finire, quod iam tot lustris, per partes, quærebatur. Nempe vniuersam familiam aduersariorum, audaci impetu, aggrediendam atque funditus delendam, vna voce, omnes conclamauerunt. In hanc rem, è vicinis agris clientelisque suis, magnas hominum caterenas; alios quidem sub alio prætextu, alios verò clam ad se, in oppidum conuenire iusserunt. Hos domi quisque suæ idoneis telis armavit, sicariisque (quos *Prauos* inibi vocant) intermixtos, in prociectu stare voluit paratos, ad egregium aliquod facinus, signo dato, perpetrandum. Ah quid non audet ira! quid furor non potest, si sit armatus? Decesserat è terris dies, & subierat iam, criminum faultrix idonea, tenebrosa nox; cum, captatâ occasione, horaque destinatâ, vndique armatorum cohortes, magno silentio euocatos in Prætorium adduxerunt. Ibi præfectum oppidi, nihil tale metuentem obruerunt, atque exiguo labore, in potestatem suam redegerunt. Quem innocentiam suam obtendentem, omnia protestantem, cum minis, si clamaret, captum (relictis aliquot armatis, ad prætorium custodiendum, ne vigiles signum tumultûs ciuibus dare possent) quàm attentissimè secum traxerunt, ad ædes inimicas, ceteraque multitudine, in angiportu subsistere tantisper iussa, decem duntaxat, velut domestici eius, prætorem porrò perduxerunt. Ad fores vbi ventum, stricto vndique ferro præsentem ei necem comminari sunt, nisi illico, prætoriâ auctoritate, sibi ædes præciperet referari, diceretque, rem seriam incidisse, cum tota familia, ex templo pertractandam. Quid non potest metus mortis, præsertim inter manus tam temerarias? Nihil ergo mirum, si & Prætor ille, se se in insidias tam periculosas delapsus animaduertens, sicaque iam ad pectus admotâ, perterrefactus, quod cogebatur, fecit. Facile videbat, quò tempestas hæc tenderet; sed infra suum officium, esse putauit, morte sua, alios in vita conseruare. Paruit itaque, &

pro

pro imperio, iussit ædium ianuas aperiri. Qui intus erant, cum è fenestris Prætorem, vel de voce, vel de corporis habitu, & per tenebras, cognouissent, nullasque illo præsentem, insidias timerent, portas omnes ferratis alioqui postibus munitas, & quàm diligentissimè obseratas patefecerunt: utque via, ad cladem futuram, clarior esset, etiam cum facibus obuiam progressi, venientem per quam honorificè exceperunt. O quàm sæpe ignari sumus fati instantis! Quoties exitio nostro ianuam ipsi aperimus! Aditu vix patefacto, signum subsidiarij acceperunt, atque è latebris gladiatorio animo adfuerunt, & velut vrbe capta, in inquilinos cœperunt sæuire. Conuentum autem erat, ut prætor in vestibulo, custodibus adhibitis, teneretur; alij omnes in domum irruerent, quorum primi erant, qui prima familiæ capita dicebantur. Vidisses obstupescere famulos, exalbescere heros, clamare ancillas, dominaque eiulare, trepidare totam familiam; & jam ante ictum, formidine vulneratam. Sed longe funestius spectaculum erat, videre crudelitatis patratores, Furiarum instar, per totam domum, discurrentes. Illi enim planè Satanica rabie instigati, quotquot mortales reppererunt, immanissimis modis, mactatos interemerunt, nullo aut ætatis, aut sexus discrimine habito. Non illos molliuit innocentia infantum, non puerorum puellarumque blandæ preces flexerunt; non mouerunt supplices matronæ erinibus solum verrentes, quæ maritis, inter tot enses, cruentatis, genibus nixæ, passis capillis, vbera manibus planxerunt, atque vitæ veniam desperantes exulularunt. Nec senibus, quod alioqui parum supererat vitæ, relictum est. Quin & famuli cæsi sunt, quorum vnica noxa erat, apud inimicos latronum, seruiisse. Atque, ut sciamus, quam impotens animi sit furor; postquam nullus hominum supererat, qui caderetur, in stabulo, quotquot generosiores equi putabantur, ferro cadere debebant, ut iram satiarect victimarum multitudo.

Scenâ in hunc modum peractâ, multis adhuc palpitantibus, pluribus in frustra sectis, ac velut in macello iacentibus, Prætorem, nouo incusso metu, adegerunt ad portas oppidi recludendas. Quod ille, pauore attonitus, ac de sua salute incertus, illicò quanquam inuitus fecit. Tutissimum reis asyllum est fuga. Quippe audacissimum quemque, scelere parrato, inuadit metus; terrent pericula,
premit

premit instans à tergo vindicta. Postquam igitur ex oppido euasere, proximum fuit, ut varia sibi latibula quarerent. Alij diuersos maris portus petierunt; alij, apud fideiiores amicos, sperarunt se consecuturos securitatem. Sed mali principij malus est finis. Illi, beneficio interiecti maris, supplicio, non exilio, se subdixerunt; isti, tam horribilis carnificinæ rumore vulgato, perquisiti, pleriq; reperti, atque è latibus extracti, in vincula dati, tormentis examinati, supplicijs meritis affecti, membratimque pœna talionis dearruati concisiq; sunt. Abscisæ manus & præfecti pedes eorum, in tabula, quam intrantes oppidum, in turri supra portam, intuentur, suffixi, hominum oculis, in facinoris puniti exemplum, exponuntur, ut documentum omnium sint; & qui vini noluerunt prodesse, morte certè eorum Respublica utatur.

Exposui & ego hanc historiam, in exemplum, in quo, quid ira possit, graphicè demonstratur. Neque enim tantum effrenes lingua, ora incustodita, contumelia, probra, verbera, & alia eiusmodi sunt iræ fructus; sed etiam, ut S. Basilus ait: ob iram, ensis acuitur, mors homini ex homine venit; non eis senectus venerabilis, non vita virtus, non generis propinquitas, non parentes. Quin & maximum se in malum sapius conijciunt, & studio vindicandi seipsos negligunt. Nam & omni fera venenata impudentius ruunt; nec prius desistunt, quam magno & intolerabili malo animum exatiarint. Membrorum mutilationes, vulnera, mortes, præmium pugna ferunt. Sicut tulerunt isti, qui, quod alijs fecerunt, passi sunt. Nam membratim concisi, in sublimi tabula pependunt, & sole adusti, ob altitudinem turris, inscijs tragœdiæ illius, visi sunt esse vespertiones. Veri sanè vespertiones, quia vespere, immo nocte vsi sunt, ut in alienas aedes & neces inuolarent. At quid cum vespertilionibus hos comparo? qui feritate atque immanitate superant leopardos? Homine, dum in recto animi habitu est, nihil est mitius; cum irâ vincitur, nihil crudelius, infestius nihil. Homo in adiutorium mutuum generatus est: ira in exitium. Hic congregari vult, illa discedere: hic prodesse, illa nocere: hic etiam ignotis succurrere, illa etiam charissimos petere: hic aliorum commodis vel impendere se paratus est: ira in periculum, dummodo deducat, descendere; immo descendere in omnem barbariem ac furorem; adeo ut nemo tam humilis sit, qui pœnam vel summi hominis sperare

XX.
REMEDIA
CONTRA
IRAM.

S. Basil. hom.
10. de ira.

Vide Plutar-
chi libellum
de cohibenda
ira.

Senec. lib. 1.
de ira c. 5.